

saa“, siger det ærede Medlem. Ja, læs, ærede Medlem, Finansministerens Tale i Landstinget, saa faar det ærede Medlem sin egen Finansministers Ord for det, og jeg ved, at det ærede Medlem tror paa Finansministeren; han har sikkert troet paa Finansministeren, den Gang denne lovede en stor Nedgang i de indirekte Skattebyrder, han tror ogsaa paa ham, naar han ikke mere kræver en stor Nedgang, han vil tro paa ham, hvad der saa end sker.

Jeg vil nu vende Blikket en lille Stund bort fra Ministerialbygningen, hvor Finansministeren har hentet sit Længselssuk efter en Toldlov, den være nu, hvordan den i øvrigt kan blive, og bede denne agrariske Forsamling om at følge mig et lille Øjeblik ud paa Landet, hvor der i denne Tid foregaar noget, som i høj Grad interesserer mig, og som jeg vil tillade mig nogle Øjeblikke at dvæle ved. Min nærmeste eller rettere sidste Anledning dertil er et Møde, der i Søndags blev holdt i min Valgkreds i Ringsted, og hvor der var ikke saa faa Mennesker samlede angaaende den Sag, jeg nu skal vende mig til. Desuden har der angaaende den Sag været holdt nogle Møder paa Fyn, og der har været sendt Deputationer til Landbrugs- og Justitsministeren, ligesom der, saa vidt jeg ved, er ved at danne sig en Organisation over det hele Land desangaaende. Det er Fæstespørgsmaalet. Der er ved at komme en Bevægelse op i den danske Fæstebondestand. Den ønsker at faa ordnet sine Kaar. Jeg maa nu ogsaa sige, at naar nu Bonden eller rettere Gaardmandsstanden her i Danmark er kommen til Ære og Værdighed og er bleven den herskende Klasse, er det egentlig mærkeligt, at der saa længe har kunnet være Ro mellem Fæstebønderne, naar de ikke mærkede noget som helst til, at den Regering, som den danske Gaardmandsstand bar op, tog dette Spørgsmaal op til Løsning. Det var anderledes den Gang, vi fik den fri Forfatning i 1849. Da var dette Spørgsmaal overmaade stærkt fremme. Det var et af de aller-, allervigtigste Spørgsmaal. Intet Spørgsmaal blev med lignende Iver og Interesse den Gang drøftet. Saa stor var Iveren, at hvis jeg ikke husker fejl, blev der nedsat en Kommission til Overvejelse deraf samtidig med den grundlovgivende Rigsdag, saaledes at man ansaa det for et Spørgsmaal af saa enorm Vigtighed, at det ikke en Gang kunde hvile, medens man overvejede de forfatningsmæssige Anliggender. Og i de første Aar af vor Rigsdags Eksistens var dette Spørgsmaal og

saa blandt dem, der samlede den allerstørste Opmærksomhed og Interesse baade paa Rigsdagen og ude i Landbefolkningen. Det er egentlig fra dette Fæstespørgsmaal, Bondevennerne have hentet deres Navn. Det er i Kampen for Fæstebondens Ret, at Mænd som Tscherning, I. A. Hansen og Balthasar Christensen fortjente det Hædersnavn af Bondevenner, som de bar i deres politiske Virksomhed. Men det var ingenlunde alene Bondevennerne, der den Gang kæmpede for Fæstebondens Sag, ogsaa de nationalliberale, ogsaa den akademiske Klasse var til at begynde med fuldstændig paa Fæstebøndernes Side. En Mand som Monrad indbragte Gang paa Gang i den danske Rigsdag Forslag til Tvangsaftøsning af Fæstevæsenet, d. v. s. Fæstegaardenes Overgang til fri Ejendom mod, at de betalte Herremændene en Erstatning for de Rettigheder, som Herremændene havde over Fæstegodset. For det var i de Tider den Strid, der stod. Man var fra alle Sider enig om, at Fæstebaandet maatte løses, fordi det var ikke mere saa tidssvarende. Men fra Godsejernes Side hævdede man, at naar man hævede Fæstebaandet, ja, saa var det væk, og Godsejeren, som tidligere havde ejet Fæstejorden med Fæstebaandet paa, han ejede det nu altsaa uden dette Baand, ejede det fuldkommen frit. Det var Godsejernes Anskuelse. Men Bondevennernes og de nationalliberales Anskuelse, til at begynde med, det var den, at Fæstejorden henlaa til Bondeslægternes Benyttelse, og naar man hævede Fæstebaandet, maatte man lade Ejendommene overgaa til Bondeslægternes Ejendom, mod at de betalte Godsejerne en Erstatning for den Højhedsret, disse havde haft over Jorden. Men de hævdede, at paa ingen Maade kunde Fæstejorden komme til at tilhøre Godsejeren som fri Ejendom, og det er ogsaa sikkert, det kunde den ikke. For det er netop den dybeste nationale Retsdannelse, vi nogensinde have haft i Danmark, at Bondeskyld maa ikke drives under Hovedgaardsjord, maa ikke drives som Herregaardsmark. Det er den smukkeste Juvel i al dansk national Retsdannelse, dette, at Bondeskylden skulde henligge til Bondestandens Ernæring, og det er en ældgammel Retssætning. Jeg tør destovære ikke her komme ind paa i Enkeltheder at udvikle dette, men skal være villig til paa rette Tid og Sted, hvis Sagen maatte komme til at foreligge Folketinget til Drøftelse, eller hvis man vil modsige mig, at paavise, at det er en gammel, gammel